ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
ISSN: 1308–9196

Yıl : 10 Sayı : 29 Ağustos 2018

Yayın Geliş Tarihi: 25.02.2018 Yayına Kabul Tarihi: 03.08.2018

DOI Numarası:

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTSEL DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Necla IŞIKDOĞAN UĞURLU*

Nilay KAYHAN**

Öz

Özel gereksinimli öğrencilerin, eğitsel değerlendirme sürecinde bir takım yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel gereksinimlerine uygun bir eğitim ortamı oluşturmaları için performans belirlemede, eğitsel değerlendirme sürecinde, bir takım mesleki yeterlikler ile etkili öğretim becerilerine sahip olması gerekmektedir. Betimsel desende nitel araştırma yönteminde gerçekleştirilen bu çalışmada kaynaştırma ortamlarında görevli sınıf öğretmenlerinin, özel gereksinimli öğrencilerinin eğitsel değerlendirme süreçleri olan tarama, tanılama, yönlendirme, BEP hazırlama, ilerlemenin kayıt edilmesi ve öğretimsel düzenlemeler hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Ankara İli Sincan İlçesindeki bir ilkokulda 3. ve 4. sınıflarda görevli 6 sınıf öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanan veriler, nitel analize uygun bir biçimde analiz edilmiştir. Beş (5) ana ve on üç (13) alt temadan oluşan bulgulara göre öğretmenler eğitsel değerlendirme sonrasında izleme çalışmalarının olmamasından, tanı ve değerlendirme çalışmalarında destek hizmet almamalarından ve özel eğitimde ölçme değerlendirme alanıyla ilgili mesleki bilgi düzeylerinin az olmasından kaynaklı sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Anahtar kelimeler: *Eğitsel değerlendirme, özel gereksinimli birey, BEP, sınıf öğretmeni*

* Dr. Öğretim Üyesi. Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, nugurlu@ciu.edu.tr
** Dr. Öğretim Üyesi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, nilaykayhan@gmail.com

EXAMINATION TO ATTITUDES OF CLASSROOM TEACHERS TOWARDS EDUCATIONAL EVALUATION PROCESS OF STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS

Abstract

Students with special needs have a specific legislations during educational evaluation process and teachers must have positive attitudes and professional competence for arranging the suitable enviroment determinate students' education performances according their individual needs, preparing a programme based on effective teaching methods, educational arrangements for students with special needs. Descriptive qualitative research method has been used for data collection in this study and classroom teachers who has been inclusion classes participate the research. Purpose of the data collection is analysing attitudes of teachers towasrds screening, diagnosing, advising, preparing İEP, recording the process opinions about educational evaluation. Datas have been collected with 6 teachers of 3. and 4. classes by semi-structure interview in Sincan, Ankara and analysed based on qualitative research methods. According to 5 main and 13 sub themes, classroom teachers have mentioned lack of screening practice after educational evaluation, diagnosis and inadequate suport services during education evaluation and also lack of measurment and assessment cause several problem

Keywords: *Educational evaluation, person with special needs, IEP, classroom teacher*

1. GİRİŞ

Özel gereksinimli çocukların bireysel farklılıkları doğrultusunda gelişimlerini en üst düzeyde sağlayabilmeleri, eğitim hizmetlerinden yararlanmaları için özel eğitim hizmetleri ve destek hizmetler kaçınılmazdır (Kargın, 2007). Özel eğitim hizmetleri, özel gereksinimli öğrencilerin bağımsız yaşam becerilerini en üst düzeye çıkarmak amacıyla, bireysel farklılıklara uygun bir biçimde planlanmalıdır (Cavkaytar, 2000). Çünkü öğrencilerin gelişimlerine uygun olarak eğitim gereksinimleri de farklılık göstermektedir. Her birey için planlanacak eğitim hizmetleri öncesinde, bireyselleştirilmiş eğitimin neleri içereceğinin belirlenmesi doğru bir değerlendirme süreci ile mümkündür. MEB (2006), özel gereksinimli

çocukların özel eğitim değerlendirme kurul raporu doğrultusunda uygun eğitim ortamlarına yerleştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Öğrenciler için belirlenen eğitim ortamları; en az kısıtlayıcı, akranları ile birlikte eğitim alabileceği, kaynaştırma hizmetlerinden yararlanacağı genel eğitim sınıflarından başlayarak sonrasında sırayla özel eğitim sınıfı, gündüzlü özel eğitim okulu, yatılı özel eğitim okulu olarak devam etmektedir (MEB, 2006). Özel eğitim hizmetlerinde eğitsel değerlendirmenin önemli bir basamağını oluşturan tanılama ve yerleştirmede öğrenciler için en uygun eğitim programlarının ve sınıfın hangisi olduğuna karar vermek amaçlanmaktadır. Dolayısıyla değerlendirmenin bu basamağıyla birlikte özel gereksinimli öğrenciler için eğitim hizmetlerinin şekli belli olmaktadır. Tanılama ve yerleştirme sonucunda eğitim hizmetlerinden yararlanmaya başlayan özel gereksinimli öğrencilerin değerlendirilmesi, sadece tanılama ve yerleştirme ile değil özel eğitim hizmetlerinin her aşamasında olmaktadır. Özel gereksinimli öğrenciler için yapılan değerlendirmeler; 1) tarama, 2) sınıflama, 3) uygun programa yerleşmesini sağlama, 4) bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama (BEP), 5) öğrenci için uygun hedefleri ve amaçları belirleme, 6) öğrenme stratejilerini seçme ve 7) öğrencinin gelişiminin değerlendirilmesi gibi pek çok amaçtan oluşmaktadır (Taylor, 1997; Kargın, 2007). Özel gereksinimli öğrencilerle yapılan değerlendirmeler sonucunda bu öğrencilerin uygun eğitim ortamına yerleştirilmesinden başlanarak, akranlarıyla aynı eğitim fırsatlarını yakalamasına kadar her boyutta önemli kararlar verildiği görülmektedir.

Alan yazında özel gereksinimli öğrencilerin eğitsel değerlendirmenin farklı boyutlarıyla ilgili yapılmış pek çok çalışma yer almaktadır (Karaaslan ve Karaaslan, 2016; Bozkurt, 2009). Bu çalışmaların bazılarının özel gereksinimli çocukların eğitsel değerlendirmelerinin tanılama basamağıyla ilgili olduğu (Karaaslan ve Karaaslan, 2016; Bozkurt, 2009) görülürken; bazılarının ise BEP hazırlama ve değerlendirme süreciyle ilgili olduğu dikkati çekmektedir (Çuhadar,

2006; Öztürk ve Eratay, 2010; Avcıoğlu, 2009). Öztürk ve Eratay (2010), yaptıkları çalışmada farklı gereksinimleri olan öğrenciler için hazırlanan BEP'in ailelere ve sınıf öğretmenlerine katkı sağlayacağını, ancak öğretmenlerin BEP'i nasıl hazırlayacaklarını, kimlerden destek alacaklarını bilmediklerini ve bu konu ile ilgili bilgi ve becerilerinin yetersiz olduğunu ifade etmektedirler Çuhadar (2006) ise öğretmenlerin BEP'i hazırlama, uygulama ve değerlendirme ile ilgili görüşlerini değerlendirdiği araştırmasında, yasal zorunluluklar olmasına rağmen uygulamalarda bir takım eksiklikler olduğunu ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenleri, genel eğitim sınıflarına yerleştirilen özel gereksinimli öğrencilerin eğitsel değerlendirme sürecinde merkezde bulunmakta ve büyük önem taşımaktadır. Sınıf öğretmenleri öğrenci eğitsel değerlendirmenin tanılama aşamasına gelmeden tarama, ilk belirleme ve gönderme öncesi süreçte öğrencilerini iyi gözlem yapmalıdır. Öğretmenlerin sınıflarındaki öğrencileri sistemli ve planlı bir şekilde değerlendirmesi sayesinde, çoğu öğrencinin tanılanma aşamasına gerek kalmadan eğitim ortamlarına dahil oldukları görülmektedir (Kargın, 2007; Turnbull, & Wehmeyer, 2007). Değerlendirme basamağının tanılama ve uygun hizmetler olarak kaynaştırma hizmetlerinden yararlanmasına karar verilen öğrencilerin eğitsel performanslarının belirlenmesi, bu performanslara göre BEP' in hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gibi tüm süreçlerinde sınıf öğretmenleri aktif olarak yer almakta ve öğrencileri sürekli değerlendirmektedir. Dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları ve eğitsel değerlendirmeyi başarılı bir şekilde gerçekleştirebilmeleri için bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Kaynaştırma uygulamalarının başarıya ulaşmasında destek hizmetler, önemli bir basamağı oluşturmaktadır. Bu hizmetler *''özel eğitimde danışmanlık olarak, işbirliği uygulaması ve kaynak oda uygulaması''* şeklinde öğrencilere sunulacağı gibi öğretmenlere de sunulmaktadır (Conoley ve Conoley, 2010; Mastropieri ve

Scruggs, 2004). Bir bakıma kaynaştırma uygulamalarında genel eğitim öğretmenlerine büyük görevler düşmekte ve yapılan çalışmalarda bu konuda bilgisi ve tecrübesi olmayan öğretmenlerin destek hizmetlere ihtiyaç duydukları belirtilmektedir (Kargın, 2006; Kırcaali-İftar ve Batu 2007). Destek hizmetlerin genel eğitim öğretmenlerine eğitimin planlanmasında, araç-gereç seçimi ve öğrencileri değerlendirme konularında özel eğitim danışmanlığı şeklinde verilmesiyle, öğretmenin bu konudaki bilgi birikimi ve başarısının artması, olumsuz tutumlarının azaltılması sağlanabilir (Mastropieri ve Scruggs, 2004; Mercer ve Mercer, 2005). Özel eğitim hizmetlerinin niteliği açısından öğretmenlerin mesleki yeterlikleri ve etkili öğretim becerilerinin geliştirilmesi de önemli bir etmendir. Bu amaçla sınıf içi destek hizmetler yoluyla öğrenci ve öğretmene destek sunulması gerekmektedir. Özellikle kaynaştırma ortamlarında görev yapan öğretmenlerin özel gereksinimleri olan öğrenciler ve normal gelişim gösteren diğer öğrencileri için bireysel farklılıklarını dikkate alan bir ders planlama, farklı yöntem teknikleri kullanarak öğretimi uygulama, bireyin var olan performansını ve öğretmen olarak kendi mesleki çalışmalarını değerlendirmelerinde etkili öğretim becerileri önem taşımaktadır (Güzel Özmen, 2012; Kayhan, 2016; Murawski ve Dieker, 2004; Whalter ve Thomas, 1997).

Ülkemizde kaynaştırma ortamlarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin, özel gereksinimleri olan ve olmayan öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak öğretimsel düzenleme yapmaları konusunda çalışmalar bulunmaktadır (Gürgür, 2005; Kayhan, 2016). Gürgür (2005), kaynaştırma uygulaması yapılan bir sınıfta işbirliği ile öğretim yaklaşımının uygulandığı eylem araştırması şeklinde planlanan araştırması sonucunda, sınıf öğretmeninin öğrencilere yönelik uygulama etkinlikleri hazırlayarak onları derse katabilme, dersi daha etkili sunma ve araç gereçleri kullanarak dersi anlatabilme, değerlendirme yapma becerilerinde mesleki gelişmeleri gözlendiğini ifade etmiştir. Etkili öğretim becerileri ve birlikte öğretim becerileri üzerine çalışan Kayhan (2016) ise, birlikte

öğretim yaklaşımının kaynaştırma sınıflarında görevli öğretmenlerin öğretimi planlama, uygulama ve değerlendirme becerilerinde etkili olduğunu, özel eğitim öğretmeni ile öğretimin sorumluluğunu paylaşarak planlama yaptıklarında işbirliği yapma düzeylerinin arttığını, bireysel farklılıkların dikkate alındığı bir sınıf ortamı oluşturmada kendilerini daha yetkin ve mesleki açıdan motivasyonlarının artmış biçimde çalıştıkları sonuçlarına ulaşmıştır. Öte yandan bir diğer destek hizmet türü genel eğitim okullarında, kaynak odaların kullanılarak sınıfın dışında özel gereksinimli öğrenciye sunulan eğitim programını içermektedir. Kaynak odada sunulan eğitimler, bireysel olarak öğrencilere verilebileceği gibi küçük grup çalışması şeklinde de sunulabilmektedir.

Sonuç olarak kaynaştırma uygulamalarında erken tanıdan başlayarak özel gereksinimli çocuğun gelişimi boyunca yapılan tüm değerlendirmeler, kaynaştırmanın temel bileşenleri arasında yer alır. Özel gereksinimli çocuklar açısından eğitsel değerlendirme çok boyutlu, gelişimi sürekli ve sistematik bir şekilde takip etmeye yarayan bir süreçtir. Bu süreçte uygun öğretim programları hazırlanır, materyaller kullanılır ise öğretmenler ve aileler çocuk hakkında daha gerçekçi bir karar alabilirler.

Alan yazında özel gereksinimli çocuklara eğitsel değerlendirme konusuyla ilgili çalışmalara bakıldığında değerlendirmenin farklı boyutlarının ele alındığı görülmektedir (Avcıoğlu, 2011; Kargın, 2007; Öztürk ve Eratay, 2010; Taylor, 1997; Çuhadar, 2006; Russel, Hoffmann ve Higgins, 2009; Fetter ve Steketee, 2008). Yapılan bazı çalışmalarda, öğretmenlerin BEP hazırlama ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri (Avcıoğlu, 2011; Öztürk ve Eratay, 2010) incelenirken, bazılarında ise eğitsel değerlendirme ve BEP hazırlama sürecinin (Kargın, 2007) incelendiği görülmektedir. Bazı çalışmalarda ise (Kirk, Gallagher, Anastasiow ve Coleman, 2006; Turnbull ve Wehmeyer, 2007) erken dönemde (gönderme öncesi süreçte) öğrencilerin sistemli ve planlı bir şekilde

değerlendirilmesinin önemine dikkat çekildiği, bu öğrencilerin RAM'a gönderilmeden genel eğitim sınıflarına devamının sağlanabileceği belirtilmektedir. Eğitsel değerlendirmenin farklı boyutlarda ele alındığı çalışmaların yanı sıra kaynaştırma ortamlarında sınıf öğretmenlerinin eğitsel değerlendirmeye yönelik görüşleri, aynı zamanda ne tür düzenlemeler yaptıkları ve ne düzeyde bir mesleki yeterliğe gereksinimleri olduğuna yönelik görüşleri önemli görülmektedir. Özel gereksinimli öğrencilerin devam ettiği kaynaştırma ortamlarında, bu sınıflarda görev yapan öğretmen ve akranları ile günün büyük bölümünü geçirmesi, ilerleyen yıllar açısından akademik, sosyal ve duygusal özelliklerinin desteklenmesi gereken ilkokul yıllarının önemini açıklamaktadır. Dolayısıyla bu çalışma öğretmenlerin eğitsel değerlendirmeye yönelik görüş ve tutumlarının, öğrenciler üzerinde etkili bir rol oynadığı düşünülerek kaynaştırma ortamlarında devam eden özel gereksinimleri olan çocukların sınıf öğretmenlerin ile gerçekleştirilmiştir. Nitekim sınıf öğretmenlerinin tarama aşamasından başlayarak BEP planlama, uygulama, değerlendirme, destek hizmetlerin kullanımının değerlendirmesi gibi tüm aşamalarda yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerini birlikte içeren çalışmaların özel eğitimle ilgili yasal düzenleme ve öğretmen eğitim programlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öte yandan çalışma sonuçlarının, kaynaştırma ortamlarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin eğitsel değerlendirmeyle ilgili sorunlarının ortaya konulması ve çözüm getirilmesi açısından da önemli olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin her birinin var olan performanslarının doğru bir şekilde belirlenmesi, öğretime dahil edilmeleri noktasında öğretmenlerin etkili öğretim becerileri önem taşımaktadır. Çünkü özel gereksinimleri olan öğrenciler için eğitsel değerlendirmenin doğru bir biçimde yapılması, yanı sıra destek hizmetlerin öğrenci ve öğretmene sunulması, birlikte öğretim ortamlarındaki uygulamalarının niteliği ile yakından ilişkilidir. Bu çalışmada farklı engel tür ve

derecesine sahip olan özel gereksinimli öğrencilerin devam ettiği sınıflarda görev yapan öğretmenlerin, eğitsel değerlendirme süreçleri olan tarama, tanılama, yönlendirme, BEP hazırlama, ilerlemenin kayıt edilmesi ve öğretimsel düzenlemeler hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlerin tüm öğrencileri için eğitsel performansı nasıl aldıkları, sınıf içi öğretimsel düzenlemeleri ve uyarlamaları nasıl yaptıkları konusunda görüşlerine başvurulmuştur. Çalışmada yanıt aranan araştırma sorularına aşağıda yer verilmiştir:

Kaynaştırma ortamlarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin,

- Özel gereksinimleri olan öğrencilerine yönelik eğitsel değerlendirme süreçleri olan tarama, tanılama, yönlendirmeye ilişkin görüşleri nedir?
- Özel gereksinimleri olan öğrencileri için eğitsel değerlendirme, BEP hazırlama sürecinde gerçekleştirdikleri çalışmalar ve işbirliğine ilişkin görüşleri nedir?
- Özel gereksinimleri olan öğrencileri için gerçekleştirdikleri öğretimsel düzenlemeler ve ilerlemenin kayıt edilmesine ilişkin görüşleri nedir?
- Eğitsel değerlendirmeye ilişkin mesleki yeterlikleri ve destek gereksinimleri hakkındaki görüşleri nedir?
- Etkili bir değerlendirme süreci gerçekleştirmek amacıyla mevcut yasal düzenlemelere ilişkin görüşleri nedir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Nitel araştırma yönteminde desenlenen bu çalışmada, derinlemesine ve ayrıntılı olarak veri toplanması temel alınmıştır. Nitel araştırmalar psikoloji, sosyoloji, felsefe, antropoloji ve dil bilim gibi farklı disiplinlere dayanan kuramsal temelleri

bulunmaktadır. Adı geçen disiplinlerde insanların davranışları içinde bulunduğu ortamı temel alınarak incelenmesi amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada özel gereksinimli öğrencilerin devam ettiği kaynaştırma sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin eğitsel değerlendirme, öğrencilerin var olan performanslarının gerçekçi bir şekilde alınması ile sınıf içi ve sınıf dışı öğretim uygulamalarında değerlendirilmesi ile ilişkili görüşleri incelenmiştir. Bu bakımdan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiş, öğretmenlerin kendi anlatım ve algılarına ulaşmak amacıyla görüşme süresince sorulara verdikleri yanıtlar temel veri olarak ele alınmıştır. Görüşlerden oluşan veriler, betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiş, katılımcıların verdikleri yanıtlar kodlama işlemi gerçekleştirilmiş, kategorilere ulaşılmış en son ana tema ve alt temalar halinde bulgulara dönüştürülmüştür (Creswell, 2011; Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Nitel araştırma yöntemindeki bu çalışmada, öğretmenlerle yüz yüze görüşmeler yapılmış, etkileşime dayalı bir süreç izlenmiştir (Bogdan ve Biklen, 2007). Nitel araştırma modeli alan yazında gözlem, döküman analizi, görüşme gibi veri toplama tekniklerinin sıklıkla tercih edildiği, olay ve algıların kişilerin doğal ortamlarında, bütüncül bir yaklaşımla gerçekçi bir şekilde ele alınarak ortaya konulmasına dayalı bir yöntem olarak tanımlanmıştır. Nitel araştırmalarda araştırmacıların rolü, veri toplama ortamları ve yöntemleri ile verilerin analiz edilmesi nicel araştırma yöntemlerine göre farklılık içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışmada gönüllü katılım ilkesi gözetilmiş, öğretmenlerin seçiminde ön koşullar belirlenmiştir. Sınıf öğretmenliği alanında eğitim almış , en az 5 yıllık mesleki kıdemi olan (mesleki kıdem yılının 5 olarak belirlenmesinin gerekçesi, birincisi öğretmenlerin değerlendirme, BEP hazırlama, RAM ile eğitsel değerlendirme

süreçlerinde bir kaç yılın ardından deneyim sağlamış olmaları, aday öğretmenlik sonrasında özel eğitim ile ilgili mahalli ve merkez hizmet içi eğitime katılmış olabilecekleri, sınıf öğretmenliği öğretmen yetiştirme müfredatlarındaki güncellemeler dikkate alındığında 5 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin eğitsel değerlendirme, kaynaştırma, özel eğitim, BEP konularında lisans yıllarında ders almış olma ve/veya hizmet içi eğitime katılmış olma gibi ölçütleri karşılayabilecekleri düşünülerek 5 yıl olarak belirlenmiştir), sınıfında özel gereksinimli öğrencisi bulunan ve çalıştığı kurumda en az 1 yıldır görev yapıyor olma koşullarını karşılayan öğretmenlere ulaşmak için amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Buna göre Ankara İlinde Sincan İlçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullardan resmi bir ilkokulda görev yapan, sınıfında özel gereksinimli öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerine ulaşılmıştır. Öğretmenlerle yüz yüze yapılan görüşmeler sırasında kod adları ile hitap edilmiş veri analizi, bulgular bölümlerinde her öğretmen için Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6 şeklinde kodlama yapılmıştır. Bu şekilde bir gösterim, çalışmanın etik ve gizlilik ilkelerine uyulması amacıyla tercih edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin kullanıldığı bu çalışmanın verileri, araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak hazırlanmış özel gereksinimli çocukların eğitimleri, sınıf içi etkili öğretim süreçlerine yönelik öğretimsel düzenlemeler, eğitsel değerlendirmede meslektaş ve aile katılımları, değerlendirmeye yönelik mesleki yeterlikler, akademik ve yasal düzenlemeler ile materyal kullanımına yönelik sorulardan oluşmaktadır. 12 demografik bilgiye dayalı, 9 yarı yapılandırılmış açık uçlu sorunun yer aldığı görüşme formunda yer alan sorular öğretmenlere, yüz yüze gerçekleşen görüşmelerde sırasıyla iletilmiş ve yanıtları ses kayıt cihazı ile kayıt edilmiştir. Öğretmenlere ait demografik

bilgiler Tablo 1, sınıflarındaki öğrencilerin özellikleri ile ilgili bilgilere ise Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		Kaynaştırma Öğretmenleri	
		N	Kod
Yaş	31-40 yaş	5	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4,Ö6
	41yaş ve üzerinde	1	Ö5
Cinsiyet	Kadın	6	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4,Ö5, Ö6
Eğitim Düzeyi	Lisans	4	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5
	Lisansüstü	2	Ö1, Ö6
Lisans mezuniyet alanı	Sınıf öğretmenliği	6	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4,Ö5 Ö6
Hizmet içi Eğitime Katılma Durumu	Evet	2	Ö1, Ö6
	Hayır	4	Ö,Ö2, Ö4, Ö5
Özel Eğitim, Kaynaştırma Dersi Alma	Evet	1	Ö5
	Hayır	5	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4Ö6
Mesleki Kıdem	11-20 yıl arası	5	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4,Ö6
	21 yıl ve üzeri	1	Ö5
Görev yapılan kurumdaki kıdem	1-5 yıl	4	Ö1, Ö3, Ö5, Ö6
	6-10 yıl	1	Ö4
	10 yıl ve üzeri	1	Ö2
Öğrenci ile çalışırken en sık başvurduğu bilgi kaynağı	Meslektaş desteği	5	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5,Ö6
	İnternetten bilgi edinme	4	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5
	Kitap,makale,yönetmelik	1	Ö3
Özel eğitim eğitim gereksinimi	Var	6	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4,Ö5, Ö6
Etkili bir öğretim süreci için en sık kullandığı materyaller	Görsel materyal, oyuncak, öykü, çizgi film	4	Ö3, Ö4, Ö5, Ö6
	Çalışma kağıdı, kitap	2	Ö1, Ö2

Tablo 1'de görüldüğü gibi çoğunluğu 31-40 yaş aralığında, 6 kadın sınıf öğretmeninden 2'si (Ö1 ve Ö6) lisansüstü mezunu, diğerleri lisans mezunu olup, Ö5 dışında mesleki kıdemleri 11-20 yıl aralığında değişmektedir. Çalıştıkları kurumda görev süreleri genellikle 1-5 yıl arası olan öğretmenlerden Ö1 ve Ö6 özel eğitime alanına yönelik bir hizmet içi eğitime katılmış iken, eğitimleri

sırasında yalnızca Ö5 bu alan ile ilgili bir ders aldığını belirtmiştir. Öğretmenlerin tamamı özel eğitim, sınıf içi öğretimsel düzenlemeler, öğretimi planlama ve değerlendirme ile ilgili mesleki bir eğitime gereksinimleri olduğunu belirtmişler, özel gereksinimleri olan öğrenciler ile çalışırken çoğunlukla zümreleri olan meslektaşları kaynaştırma sınıflarında görev deneyimi olan meslektaşları ve son olarak PDR servislerinden destek aldıklarını ifade etmişlerdir (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6). Öğretmenlerin ikinci sırada en çok başvurdukları kaynaklar internette yer alan ve genellikle öneriler üzerine takip ettikleri uzmanların yayınlarının yer aldığı siteler ve yazılar iken yalnızca bir öğretmen (Ö3) yasal yönetmelik ve alanda yayınlanmış bilimsel yazılı kaynaklara (makale, kitap gibi) ulaştığını belirtmiştir. Etkili bir öğretim sürecinin gerçekleşmesi için en sık kullandıkları materyaller incelendiğinde çoğunlukla (Ö3, Ö4, Ö5, Ö6) görsel materyal, oyuncak, öyküler ve çizgi filmlerden yararlandıkları dikkati çekmektedir. Kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin özel gereksinimleri olan öğrencilerinin özellikleri ve sınıf mevcutlarına yönelik bilgilere ise Tablo 2 de yer verilmiştir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin özel gereksinimleri olan öğrenciler ile birlikte sınıf mevcutları çoğunlukla 31-40 öğrenci arasında değişmektedir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4). Öğrencilerin yaş aralıkları incelendiğinde Ö3, Ö5, ve Ö6 72-96 ay aralığındaki, Ö1, Ö2, ve Ö4 ise 97 ay ve üzeri yaştaki öğrencilerle çalışmaktadırlar. Ö3'ün sınıfında 5 özel gereksinimli öğrencisi bulunurken, bu öğrencilerin özel gereksinim tanıları incelendiğinde gelişimsel gerilik, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, öğrenme güçlüğü, işitme kaybı; Ö6'ın dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ile aynı zamanda öğrenme güçlüğü gösteren 1 öğrencisi olduğu; Ö4'ün bir öğrencisinin özel yetenek alanında tanısı olduğu ve BİLSEM'de (MEB'e bağlı Bilim Sanat Merkezi) destek hizmet aldığı, Ö4'ün diğer

dikkat eksikliği gösteren öğrencisinin ve Ö5 ve Ö6'nın öğrencilerinin destek hizmet almadıkları belirlenmiştir.

Tablo 2. Sınıftaki Çocukların Demografik Özellikleri

	N	Öğretmenin Kodu
Yaş aralığı		
72-96 ay	3	Ö3, Ö5, Ö6
97 ay ve üzeri	3	Ö1, Ö2, Ö4
Sınıf mevcudu		
31-40 öğrenci	4	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4
41 öğrenci ve üzeri	2	Ö5, Ö6
Sınıftaki kaynaştırma öğrencisi sayısı		
1 öğrenci	**1**	Ö6
2 öğrenci	**4**	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5
5 öğrenci	**1**	Ö3
Kaynaştırma öğrencilerin yetersizlikleri		
Gelişimsel gerilik	2	Ö3, Ö5
Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu	4	Ö3, Ö4,Ö5, Ö6
Dil ve konuşma bozukluğu	1	Ö1
Öğrenme güçlüğü	4	Ö1, Ö3, Ö5, Ö6
Fiziksel yetersizlik	1	Ö1
İşitme kaybı	1	Ö3
Görme yetersizliği	1	Ö5
Özel yetenekli	1	Ö4
Öğrenci destek hizmet alıyor mu?		
Alıyor	3	Ö1, Ö2, Ö3
Almıyor	3	Ö4, Ö5, Ö6

Görüşme formunda yer alan sorular, özel eğitim alanında doktora derecesine sahip uzmanların görüşlerine başvurularak hazırlanmıştır (Ek 1). Soruların hazırlanması sırasında öncelikle araştırmacılar ayrıntılı literatür taraması yaparak özel gereksinimli çocukların değerlendirilmesine yönelik ulusal anlamda yasal yönetmelikleri incelemişlerdir. Daha sonra sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimi öğrencilerinde tanılanma, değerlendirme ve özel eğitim hizmetlerinden yararlanma gibi tüm önemli aşamalarında karşılaştıkları güçlüklerin neler olduğu, bu güçlükleri aşabilmek için kullandıkları çözüm

yollarını, görüşlerini sorgulayan açık uçlu soruların yer aldığı taslak form hazırlanmıştır. Ardından hazırlanan taslak formun geçerliğini sağlamak için yine devlet üniversitelerinde görev yapan 2'si özel eğitim alanında öğretim üyesi, 1'i ölçme değerlendirme alanında doktora öğrencisi öğretim elemanına olmak üzere üç farklı alan uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzmanlardan forma ilişkin görüşleri alınmış ve daha sonrada gelen düzeltme ve öneriler doğrultusunda sorulara son şekli verilerek form yeniden düzenlenmiştir. Tablo 3'te görüşmede kullanılan soru örnekleri yer almaktadır.

Tablo-3 Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soru Örnekleri

1- İlkokul döneminde en sık rastladığınız özel gereksinim alanı nedir? Bu gereksinimlere sahip olan öğrencileriniz (ÖGÖ) için var olan performans deyince aklınıza ne geliyor?
2- ÖGÖ için RAM'dan gelen değerlendirme sonuçları hakkındaki görüşleriniz nedir
4- ÖGÖ için sunulacak destek hizmetleri sizce nasıl olmalı?
6- ÖGÖ'lerin değerlendirmesine yönelik yaptığımız uygulamalarda yaşadığımız güçlükler neler? Bu güçlüklerle baş etmek için ne tür bir yol izliyorsunuz?
7- ÖGÖ'lerin güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerinin belirlenmesinde nasıl bir süreç izliyorsunuz? Bu değerlendirme sonuçları, bireyin akademik ve sosyal gelişimi üzerinde ne tür bir etki oluşturmaktadır?

Araştırmacıların her ikisinin de sınıf öğretmenliği lisans mezunu olması ve kaynaştırma sınıflarında öğretmenlik deneyimlerinin bulunması ile öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerle çalışırken ne tür sorunlarla karşılaştıkları, rehberlik servisleri ve RAM ile işbirliği süreçlerine yönelik yaşadıkları konularında deneyimlerinin olması çalışmanın ayırt edici bir yönü olarak kabul edilebilir. Öğretmenlerin sorulara verdikleri yanıtlar bütünsel olarak ele alınmış, betimsel olarak analiz edilmiştir (Creswell, 2005; Ergenekon, 2007).

2.4. Ortam ve Verilerin Toplanması

Çalışmanın gerçekleştiği ortam MEB'e bağlı Sincan İlçesinde resmi bir ilkokulun öğretmenler odasıdır. Gerekli izin işlemleri sonrasında aynı okulda görev yapan

6 sınıf öğretmeni ile okuttukları sınıf düzeyine göre okulda bulundukları gün ve saatler kararlaştırılmıştır. Öğretmenlerden Ö1, Ö2 ve Ö4 ilkokul 4. sınıf, Ö3, Ö5 ve Ö6 ise 3. sınıf öğretmeni olarak çalışmaktadır. Araştırmacılar görüşmeler için iki gün ayırmış ve her iki günde de öğretmenler odasının boş olduğu diğer öğretmenlerin derste oldukları süreler göz önüne alınarak bire bir yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğretmenler odasının fiziksel konumu dersliklerin olmadığı, idarecilerin odaları ve laboratuvar olarak kullanılan iki dersliğin olduğu katta, gürültüden arındırılmış, ısı, ışık bakımından uygun, aydınlık bir ortamdır. Görüşmelerin gerçekleştiği sırada odanın kapısına görüşme yapıldığı yazısı asılarak, rahatsız edilmemesine yönelik önlem alınmıştır.

Çalışmanın veri toplama süreci ön ziyaretle başlamış, araştırmacılar öğretmenlere araştırmanın amacı ve süreç ile ilgili bilgilendirme yapmışlardır. Okul idaresi ile görüşülmüş, gerekli izinler alınmış ve çalışmaya katılacak öğretmenlerle ilgili zamanı etkili kullanmak adına derste olmadıkları süreler belirlenmiş, çalışma takvimi oluşturulmuştur. Her bir görüşme başlangıcında öğretmenlerin demografik bilgileri alınmıştır. Demografik bilgilerin ardından araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme soruları yöneltilmiştir. Yöneltilen soruların anlaşılırlık ve net olmasına dikkat edilmiş, katılımcı sınıf öğretmenini yönlendirmekten kaçınılmıştır. Ortalama 20 dakika süren görüşmelerde, öğretmenlerin izinleri alınarak ses kayıtları alınmış ve bu ses kayıtları bilgi formları eşliğinde analiz edilerek çalışmanın bulgularını oluşturmuştur. Aşağıdaki tabloda (Tablo 4) görüşmelerin bağlam bilgileri yer almaktadır.

Tablo 4. Görüşmelerin Bağlam Bilgileri

Araştırmacılar	Katılımcılar	Yer	Tarih	Süre
Araştırmacı 2	Ö1	Öğretmenler Odası	5.12.2016	17 dk. 55sn
Araştırmacı 2	Ö2	Öğretmenler Odası	5.12.2016	17 dk. 42sn
Araştırmacı 2	Ö3	Öğretmenler Odası	5.12.2016	20 dk. 15sn
Araştırmacı 2	Ö4	Öğretmenler Odası	6.12.2016	21 dk. 09sn
Araştırmacı 2	Ö5	Öğretmenler Odası	6.12.2016	22 dk. 12sn
Araştırmacı 2	Ö6	Öğretmenler Odası	6.12.2016	16 dk. 20sn

Tablo 4 'te görüldüğü gibi çalışmanın ikinci yazarı tarafından gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler 2016-2017 yılı eğitim-öğretim dönemi güz yarı yılında gerçekleştirilmiştir. Öğretmenler odasında yapılan görüşmeler 5.12.2016 ile 6.12.2016 tarihleri arasında ve görüşmelerin 3'ü (üçü) 5 Aralık 2016 da, Ö, Ö5, ve Ö6 ile görüşmeler ise 6 Aralık 2016'da yapılmıştır. Öğretmenler odası, görüşmeler gerçekleştiği sırada diğer öğretmenlerin sınıflarında olduğu süreler göz önüne alınarak tercih edilmiştir. Süre açısından değerlendirildiğinde görüşmelerin en az Ö6 (16 dk 20 saniye), en fazla Ö5 (22 dk 12 sn) ile yapıldığı görülmektedir.

2.5. Verilerin Analizi

Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimleri olan öğrencilerin var olan performanslarını belirleme, eğitsel değerlendirme, tanı alma öncesi ve sonrasında sınıf içi uygulamaları ve öğretimsel düzenlemeleri ile ilgili görüşlerine dayalı gerçekleşen bu çalışma, hem tümdengelim hem de tümevarım yaklaşımı ile desenlenmiştir. Yüz yüze yapılan görüşmelere ait veriler için betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Öğretmenlerin kişisel algı ve anlatımlarını içeren çalışmaya ait veriler toplanırken her bir öğretmen için görüşme kayıtlarında "Ö1-Ö6" harf kodu şeklinde kodlama yapılmıştır. Kodlamalar harf şeklinde Ö, numaralandırma ise 1, 2, ...6 şeklinde yapılmış, öğretmenlerin görüşme sırasına göre numaralandırılmıştır.

Araştırmacılar özel eğitim alanında doktora eğitimine sahip olup yüksek lisans ve doktora eğitimleri sırasında araştırma yöntem teknikleri, nicel ve nitel araştırmaların desenlenmesi, yürütülmesi ve analizi konularında dersler almış, bu alanda araştırmalar yürütmüşlerdir. Bu nedenle kodlama işlemi bittikten sonra elde ettikleri görüşme kayıtlarını betimsel indeksin ve veri bölümünün yer aldığı ayrıca görüşmeci yorumuyla ve sayfa yorumları bölümlerinin bulunduğu yazılı ifadelere dönüştüren araştırmacılar, bu dökümleri bilgisayarda yazılı hale getirmişler, kayıtların betimsel dökümlerini yaparak, kodlama yapmışlardır. Yazılı hale gelen verilerin kodlama işlemi sonrasında veriler gruplandırılmış örüntüler belirlenmiş, Son olarak sadeleştirme ve birleştirme işlemleri gerçekleştirilmiştir. Her bir kategoriyi temsil eden 8 farklı kodlama kullanılmıştır. Her iki araştırmacının kodlamaları sonrasında çalışmanın güvenirlik düzeyi hesaplanmıştır. Güvenirliğin hesaplanmasında, verilerin tekrarlanabilirliği ve kodlayıcılar arası güvenirliğin hesaplanması dikkate alınmıştır. Bu hesaplamada kodlayıcıların kendi aralarındaki uyum yüzdeliğinin yüksek olması, güvenirliğin yüksek olduğunu göstermektedir. Güvenirlik=[Görüş birliği/(Görüş birliği+Görüş ayrılığı)] x 100 formülü (Miles ve Huberman, 1994) ile belirlenmiştir. Çalışmada güvenirlik katsayısı, kodlayıcılar arası güvenirlik hesaplaması sonucunda %91 olarak bulunmuştur. Bu oran çalışmada elde edilen verilerin güvenirlik düzeyini karşıladığını göstermektedir.

3. BULGULAR

Özel gereksinimleri olan öğrencilerin kaynaştırma ortamlarında, akranları ile eşit bir biçimde eğitim alabilmeleri için eğitsel değerlendirme, destek hizmetlerin öğretmen ve öğrenciye sunumu, BEP hazırlanması, uygulanması, çocuğun gelişiminin değerlendirilmesi gibi konular önem taşımaktadır. Tüm bu düzenlemelerde aile, öğretmen, PDR, destek hizmet elemanların farklı sorumlulukları olsa da sınıf içi öğretim sürecinin asıl mimarı öğretmenlerdir. Bir

bakıma sınıf öğretmenleri öğrencilerinin akran kabulü, akademik ve sosyal gelişimleri ile sınıf dışı öğrenme süreçleri ile ilgili çalışmaların lideri konumundadır. Bu gerekçe ile kaynaştırma ortamlarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin, özel gereksinimleri olan öğrencileri için eğitsel değerlendirme sürecinde, işbirliği yaptıkları kişi ve kurumlar, tanı sonrası etkili BEP hazırlama noktasında mesleki gereksinimleri, öğrencilerini nasıl değerlendirdikleri, ne tür kaynaklardan yararlandıkları, kimlerden destek gördükleri ve daha iyi şartlarda eğitim almaları adına çözüm önerilerine yönelik görüşleri incelenmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Ses kayıt cihazı kullanılarak, bir ilkokulda sınıfında farklı alanlarda özel gereksinimleri olan 3. ve 4. sınıf öğretmenleri ile yapılan yüz yüze görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin betimsel dökümleri yapılmış, kategorilere ayrılan bu veriler nitel analiz ilkelerine uygun bir biçimde ana tema ve alt temalar şeklinde bulgulara dönüştürülmüştür. Aşağıda Tablo 5'te ulaşılan temalar belirtilmiştir.

Tablo-5 Ana ve Alt Temalar

	F	%
1. Eğitsel değerlendirme sürecinin etkili bir biçimde izlenmesine yönelik görüşler		
1.1.Ailenin engeli fark etmesi, işbirliği ve kabul	6	100
1.2. Erken tanı ve doğru yerleştirme	6	100
1.3. Okul öncesi eğitime devam ve hazırbulunuşluk	5	83
2. Tanı, değerlendirme süreçlerinde rol ve sorumluluklara ilişkin görüşler		
2.1. Tanı alma aşamasında öğretmenin, PDR ve ailenin işbirliği	5	83
2.2. RAM personeli ile işbirliği	6	100
3. Öğretim sürecindeki uygulamalara ilişkin görüşler		
3.1.Özel gereksinimli öğrenciyi öğretim programına dahil etmeye yönelik uygulamalar (yöntem teknik, materyal seçimi)	6	100
3.2. Destek hizmetlerin eksikliğinden kaynaklı yaşanan sorunlara ilişkin görüşler	6	100
3.3. Etkili bir BEP hazırlanması ve ara değerlendirmeler	6	100
4. Ölçme değerlendirme alanı ile ilgili mesleki yeterlikler		
4.1.Özel eğitim alanı ile ilgili temel bilgi gereksinimi	6	100
4.2.Özel eğitimde ölçme değerlendirmeye dayalı uygulamalı hizmet içi eğitim önerileri	6	100
Toplam	58	

Çalışmaya katılan öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerinin eğitsel değerlendirme süreçleri, tanı alma ve sonrasında etkili BEP uygulanması, sınıf içi öğretim süreçleri, var olan performanslarının doğru alımı ile ölçme değerlendirme, izleme çalışmalarına yönelik yasal düzenlemeler hakkındaki görüşleri: ***''Eğitsel değerlendirme sürecinin etkili bir biçimde izlenmesine yönelik görüşler, Tanı, değerlendirme süreçlerinde rol ve sorumluluklara ilişkin görüşler, Öğretim sürecindeki uygulamalara ilişkin görüşler, Ölçme değerlendirme alanı ile ilgili mesleki yeterlikler, Eğitsel değerlendirme süreci ile ilgili yasal düzenlemeler''*** şeklinde 4 ana tema altında betimlenmiştir. İkinci ve dördüncü ana tema 2'şer, diğer ana temalar 3'er olmak üzere toplam 10 alt tema elde edilmiştir. Ana temalar toplam 58 frekanstan oluşmakta, bu frekanslar her bir alt temada kaç öğretmenin görüş belirttiğini göstermektedir. Aşağıda sırayla ana temalar ve alt temalardaki öğretmen görüşlerine yer verilmektedir.

Çalışmanın ilk sorusu öğretmenlerin özel gereksinimleri olan öğrencilerine yönelik eğitsel değerlendirme süreçleri olan tarama, tanılama, yönlendirmeye ilişkin görüşleri nedir? şeklinde olup birinci ana temada yer alan veriler, bu sorunun karşılığı şeklinde analiz edilmiş ve Eğitsel değerlendirme sürecinin etkili bir biçimde izlenmesine yönelik görüşler bölümünde betimlenmiştir.

3.1. Eğitsel Değerlendirme Sürecinin Etkili Bir Biçimde İzlenmesine Yönelik Görüşler

Araştırmanın birinci sorusuna yönelik olan birinci ana temada 6 sınıf öğretmeni de görüş belirtmiş olup genel olarak, sınıf ortamında tarama aşamasında çocukları gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Bu gözlemlerinde okulun PDR servisinin desteğinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ancak genelde bu işi kendilerinin yaptığını ifade etmişlerdir. Okuldaki tarama aşamasından sonraki aşamada çocukların RAM'a yönlendirme, tanılanma değerlendirme süreçlerinde yer almadıklarını, dolayısıyla okul dışı gelişen süreci izleyemediklerini ve bu

konuda yasal düzenlemeler yapılması gerektiğini belirtmişlerdir (Ö1, Ö3, Ö4, Ö6) Çocukların psikologlar, psikiyatrist hekimler ve diğer meslek elemanları tarafından izlenmeleri ile ilgili rapor, görüş paylaşımının az olduğunu ve uygulamaların dışında kaldıklarını hisseden öğretmenler, bu konuda yasal olarak işbirliği esas alınmasına rağmen çoğu kez sınıfta çocukla kim nerede, ne tür bir uygulama yapıyor veya ne tür bir testle ölçme aracıyla değerlendiriyor net bir bilgi sahibi olamadıklarını dile getirmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö4, Ö5).

3.1.1. Ailenin Engeli Fark Etmesi, İşbirliği ve Kabul

Bu alt temada öğretmenler, ailenin engelin farkına varması ile kabul aşamasının hızlandığını belirtirken, çocukların tanı ve değerlendirme aşamasında mesleki bilgi ve beceri bakımından son aşamaya kadar sınıf öğretmeni olarak sorumluluklarını yerine getirdiklerini ancak RAM'a yönlendirme konusunda bazı ailelerin ısrarcı olurken bazı ailelerin ise işbirliğinden vazgeçtiklerini ifade etmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6).

Ö3, *'' 25 yıllık öğretmenim. Bugüne kadar RAM'a gönderdiğim hiçbir çocuk benim tahminimin altında pek çıkmadı. Arada tabiki istisnalar olmuştur mutlaka. Onu da ben aileye bağlıyorum. Gidiliyor testler yapılıyor ve rapor alma safhasına gelindiği zaman aile orda vazgeçiyor. Bu nedenle çocuğu yönlendirme yaparken okul PDR servisinin bize desteğini bekliyoruz ama çok yeterli değil''* şeklinde görüş belirtmiştir.

Bir diğer öğretmen ise okula başlayan çocukları RAM'a yönlendirme ve aileyi ikna etme konusunda daha çok zorluk yaşandığını, ailenin okul öncesi dönemde çocuğundaki gelişimsel farklılıkları fark ederek kabul etmesi ve tanılanmasının daha önemli olduğuna vurgu yapmıştır. Ö5 ailenin bilgi düzeyi çocuğun erken farkında varma ve tanılama sürecinde en önemli etken olduğunu dile getirmiştir.

***Ö5**, ''Okula başladığında diğer velilerden etkileniyorlar. Çocuğu götürmek istemiyorlar. RAM'a gönderemiyoruz biz veliyi ikna edemiyoruz. Veliyi ikna edemediğimiz için çok fazla ilerleme kaydedemiyoruz.''* şeklinde ailenin engeli fark ettikten sonra doğru uzmanla veya öğretmenle işbirliği yoksa olumsuz bir süreç izlendiğine vurgu yapmıştır.

3.1.2. Erken Tanı ve Doğru Yerleştirme

Öğretmenler çoğunlukla erken tanı konusunda ailenin bilgi düzeyinin, kabulün artmasındaki etkililiğine dikkat çekmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö5, Ö6). Bu konuda sınıflarında olan gelişimsel farklılık gösteren öğrencileri için öncelikle izleme çalışması yaptıklarını ve aileyi ikna edip, işbirliği kurduklarında erken tanı ve doğru yerleştirme yapılma olasılığının arttığını ifade etmişlerdir (Ö1, Ö4).

Ö1, *''Öğrencilerim küçük yaşta başlamışlardı, beş yaş grubu altında almıştım ben. Yaşlarından dolayı hemen RAM'a yönlendirmek istemedim. Çünkü hazır bulunuşlukları düşük olduğu için bir gözlem yapayım sonra dedim. Daha yayarak süreçte öğrensin, sınıfa beraber diye o gözle bakıyorum. Bu nedenle RAM'a ben çok fazla öğrenci yönlendirmedim.''* Erken tanı ve yönlendirmede bir diğer sorunun yerleştirmede olduğuna vurgu yapan öğretmenler (Ö2, Ö4, Ö5, Ö6), özelikle RAM ve okul arasında etkili bir işbirliği olmadığını çoğu kez ailenin aracı bir kişi görevini üstlendiğini bu durumun da gerek etik olarak gerekse bilgi paylaşımı konusunda yanlılığa yol açtığını belirtmişlerdir.

***Ö5,** ''Çocuğun kapasitesi tespit edilmeli. Nerde hangi aşamada sınıf seviyesi tespit edilmeli ve o doğrultuda da geliştirilmeye çalışılmalı. Ne olabilir oda aileyle iş birliği ne yapılabilir.''* şeklinde görüş belirtmişler ailenin ve okul personelinin işbirliği ile erken tanı ve yerleştirmenin önemine dikkat çekmişlerdir. Öğretmenlerin bir diğer önemli gördükleri konu ise erken dönemde aileye destek hizmetlerin yetersiz olmasına yöneliktir.

3.1.3.Okul Öncesi Eğitime Devam ve Hazırbulunuşluk

Çalışmaya katılan öğretmenlerin 5'i (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6) özel gereksinimleri olan öğrencilerinin okul öncesi eğitime devam etmelerinin ve aile eğitimleri ile desteklenmelerinin erken tanı ve tedavi süreci kadar önemli olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Öğretmenlerden **Ö3,** *''Bize gelen çocuklar özellikle bu çevre için konuşuyorum, motor gelişim yönünden biraz zayıf geliyorlar, sosyal uyum yönünden biraz zayıf geliyorlar. En büyük gereksinim bence onların toplum içerisinde nasıl davranmaları gerektiğini bilmeleri. Okul öncesinde hem okul sonrasında aile desteği verilmeli.''* şeklinde görüş bildirmiş ve okul zamanı ile çocuğun gelişiminin değerlendirilmesinin tek başına yeterli olmadığını ifade etmiştir.

Ö6 ise *''Bireyin kendinin farkında olması açısından zaten eğitim çok önemli. Çocuk için sınıf ortamı önemli, birey gibi hisseder kendini. O kadar bir insan gibi hisseder kendini. O yüzden okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin çocuğun hazırbulunuşluğunu iyi belirlemesi, onun aile yaşamını ve var olan performansını bilmesi çok çok önemli.''* şeklinde görüş belirtmiş, var olan performans düzeyinin belirlenmesi ve çocuktaki ilerlemenin izlenmesi açısından veri kaydı tutulmasına, aile ve okul öncesi eğitim kurumundaki eğitim düzenlemeleri hakkında bilgi paylaşılmasına önem verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu öğretmenlerin özel gereksinimleri olan öğrencileri için eğitsel değerlendirme, BEP hazırlama sürecinde gerçekleştirdikleri çalışmalar ve işbirliğine ilişkin görüşleri nedir? şeklinde olup ikinci ana temada yer alan veriler, bu sorunun karşılığı şeklinde analiz edilmiştir.

3.2. Tanı, Değerlendirme Süreçlerinde Rol ve Sorumluluklara İlişkin Görüşler

Çalışmanın ikinci ana temasını, tanı ve değerlendirme sürecinde ailenin ve görev alan personelin sorumluluklarına ilişkin görüşler oluşturmaktadır. Bu ana temada ''*Tanı alma aşamasında öğretmenin, PDR ve ailenin işbirliği''*, *''RAM personeli ile işbirliği''* olmak üzere iki alt tema belirlenmiştir. Değerlendirme sürecinde çoğunlukla aile daha çok iletişim halinde olduklarını dile getiren öğretmenler okulun PDR hizmetlerinden daha az yararlandıklarını belirtmekle beraber RAM personeli ile neredeyse hiç işbirliği kuramadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler bunun yanında ayrıca tanılama aşamasında RAM personelinin en azından biraz daha ayrıntılı bir raporu ve sınıf içi süreçte ne tür çalışmalarla desteklenmesi gerektiğine yönelik kendilerine açıklayıcı/destekleyici yazılı dökümanlar göndermelerini önermişlerdir.

3.2.1. Tanı Alma Aşamasında Öğretmenin, PDR ve Ailenin İşbirliği

Sınıf öğretmenleri öğrencilerini ilk sınıflardan itibaren bireysel anlamda iyi tanıdıklarını (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6) ancak tanı öncesi süreçte ne tür ölçme değerlendirme tekniklerini kullanarak etkili bir performans alımı yapacakları ile tanı sonrası süreçte öğrenci sınıfa döndüğünde öğretim planı hazırlama ve değerlendirmeye dönük etkili bir uygulama yapmada mesleki yeterlik yönünden desteğe ihtiyaçları olduğunu dile getirmişlerdir.

Ö1, *"Sınıftaki öğrencilerimin ilerlemesini gözlem yoluyla ve ne yapabildiğine bakarak belirliyorum. Her öğrenciyi oraya (RAM'a) yönlendirmeyi doğru bulmuyorum. Yani ramdan gelen değerlendirme sonuçları sonrasında sınıfta ne yapacağımızı çok bilemiyoruz yani RAM'a ben çok öğrenci göndermedim aslında''*

Ö3 ise *''Aileleri biraz çocuklarını bir fanus içinde yetiştirmeye yönelik aileler. Çocuğunun eğitim hakkı bireysel hakkı için tek başımıza ikna etmek çok zor PDR desteğimiz olursa, öyle gidiyorlar ve bu bizi gerçekten çok etkiliyor. Özel gereksinimli çocuğun özgüvenini desteklenmeli. Şu açıdan özgüveni ben kastediyorum, çocuk kendi başına işini yapabilmeli, kendi sorumluluğunu bilebilmeli. Bu okul öncesinde de olabilir. 3 yaşından itibaren aslında çocuğa çok güzel sorumluluklar verilebilir.''*

Bir diğer önemli gördüğü konu ise özel gereksinimli çocukların eğitsel değerlendirilmelerinde ailelerin düşük başarı beklentisidir.*''Biraz geç başlıyor aileler sorumluluk vermeye. Hep küçük görüyorlar çocuklarını (Ö3).*

3.2.2. RAM Personeli ile İşbirliği

RAM personeli ile işbirliğinin sağlanmasına yasal düzenlemelerin etkisine dikkat çeken öğretmenlerin tümü bu konuda okulda BEP hazırlanmasının zorunluluk esas olmasına rağmen süreçte bir kaç kişi kaldıklarını çoğu kez aile ve kendilerinin çocuk için çabaladıklarına dikkat çekmişlerdir. Bu konuda özel gereksinimli çocuğun neyi yapabilip neyi yapamadığının en temel nokta olduğunun bilincinde olduklarını ancak öğretim programında bu çocukları nasıl başarıyı değerlendireceklerini ve bunun için hangi yöntem teknikleri kullanacakları konusunda desteğe ihtiyaçları olduğunu vurgulamışlardır (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6)

Özel eğitim alanında kullanılan ölçme değerlendirme yöntem teknikleri kadar, özel gereksinim türlerinin ve bu tanılara yönelik sınıf içi neler yapılması gerektiğine çok hakim olmadıklarını dile getiren öğretmenler (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5); RAM'dan kendilerine gelen raporların öğretimi planlamaları amacıyla işlevsel olmadığını çocuk hakkında daha açıklayıcı ve anlaşılır bir şekilde orada yapılan değerlendirmelerin yazılmasını kendileri ile paylaşılmasını önermişlerdir.

Ö1, "*Çünkü hem ramı da çok fazla meşgul etmek istemiyorum, her öğrenciyi oraya yönlendirmeyi doğru bulmuyorum. Yani RAM'dan gelen değerlendirme sonuçları geliyor ama oradan birileri ile daha detaylı görüşülse çocuk hakkında birlikte hareket edilse daha etkili olur.'' şeklinde görüş belirtmiştir.* Ö3 ise RAM'dan gelen sonuçların ayrıntılı olmaması ve işbirliği kurulamamasını, personel azlığı ve iş yüküne bağlı olduğunu düşündüğünü belirtmiştir.

Kaynaştırma ortamlarında görev yapan öğretmenlerin özel gereksinimleri olan öğrencileri için gerçekleştirdikleri öğretimsel düzenlemeler ve ilerlemenin kayıt edilmesine ilişkin görüşleri nedir? sorusu çalışmanın üçüncü sorusunu oluşturmaktadır. Bu soruya ilişkin bulgulara, öğretim sürecindeki uygulamalara ilişkin görüşler bölümünde yer verilmiştir.

3.3. Öğretim Sürecindeki Uygulamalara İlişkin Görüşler

Öğretmenlerin öğretim sürecindeki uygulamalara ilişkin görüşleri incelendiğinde çoğunlukla görsel işitsel materyal kullandıkları, oyunlardan yararlandıkları ve etkili bir aile okul iletişimi kurmak için çabaladıkları dikkati çekmektedir (Ö1, Ö3,Ö4, Ö5, Ö6). En zorlandıkları konunun ise öğretim programında bireysel farklılıkları dikkate alarak uyarlama yapma, farklılaştırılmış bir öğretim planı hazırlama, öğretimi uygulama sürecinde veri toplama ve çocuk hakkında gerçekçi bir performans alma ve izleme yanı sıra değerlendirme yapabilme becerileri olduğunu dile getirmişlerdir (Ö2, Ö4, Ö5).

3.3.1.Özel Gereksinimli Öğrenciyi Öğretim Programına Dahil Etmeye Yönelik Uygulamalar (yöntem teknik, materyal seçimi)

Sınıflarındaki özel gereksinimli öğrenci eğer tanı öncesi süreçte de kendi sınıflarında ise yani uzun süredir tanıyorlarsa, aile ile daha sağlıklı bir iletişim kurabildiklerini belirten öğretmenlerden;

Ö1, *''Öğrencim neyi öğrenemiyor diye izliyorum. Öğrenme eksikliğinden ötürü bir sonuca yönelik bir gözlem yapim birazcık birbirlerini fark etsinler diye en az birkaç ay bekliyorum. Aileyi hemen çocuğunu şöyle geri böyle geri deyip ürkütmüyorum...''*

Öğretim planının hazırlarken en büyük sorunun öğrencin neye gereksinim duyduğunu belirlemek ve bu gereksinimine yönelik müfredatta ne tür değişiklikler yapma konusunda olduğunu belirten öğretmenlerin, özel eğitimde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri ve bunların etkililiği konularında bilgi gereksinimleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çoğunlukla sınıflarında daha iyi tanıdıklarını düşündükleri, aile katılımı olan öğrencilerinin nasıl öğrendiklerine odaklanan öğretmenlerden,

Ö1, *"Bireyselleşmiş eğitim planında. Çocuğun nasıl öğreneceğini o çocuktaki öğrenmeyle ilgili mesela somutlaştırırsam daha iyi öğrenir, yoksa oyunla mı daha iyi öğrenir yoksa tekrar mı yapmalıyım onu belirliyorum. Onun için (Özel gereksinimli öğrencisi için) daha iyi olur yoksa işte daha bi oyun gibi yaparsam daha iyi olur onlara göre yaparım planımı.'' şeklinde,* ***Ö4*** *ise* özel gereksinimleri olan öğrenci velilerinin çocuklarından düşük başarı beklentisinde olduklarını ve bu nedenle öğretim sürecinde çocuklarının daha verim alması için tanı alması, destek hizmetlerden yararlanmasını yanlış algılamalar nedeniyle, engel olabildiklerini dile getirmiştir.

3.3.2. Destek Hizmetlerin Eksikliğinden Kaynaklı Yaşanan Sorunlara İlişkin Görüşler

Eğitsel değerlendirmenin tek başına yeterli olmadığı görüşünü savunan öğretmenler, tanı ve yerleştirme sonrasında öğretmene, aileye ve çocuğun kendisine destek hizmetlerin özel eğitim alanı için ön koşul olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö3 Ö5, Ö6). Destek hizmetlerin

yetersizliğinden kaynaklanan sorunlara yönelik öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

Ö1, *''Sınıf içerisinde destekliyorum ama bunun bir de sınıf dışı aile ortamı var. Ben şöyle yapıyorum daha geriden gelen öğrencilerim için onları bazen dersleri iyi olan çocuklarla eş yapıyorum. Hani akranlarından da öğrensinler diye yada bütün dersi işlerken onun yanına çok sık gidip onun ne yaptığını birebir kontrol ediyorum. ''* şeklinde destek hizmetlerin özel eğitim için çok yönlü ve işbirliğine dayalı verilmesi gerektiğini, sınıf içerisinde öğretimsel düzenlemeler yapma konusunda da mesleki bilgi ve becerilerinin desteklenmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Ö3, *"Ben kendi adıma yeterli bulmuyorum destek hizmetleri. Yani bu okulda da yeterli değil, sınıfta benim yaptığım çalışma da yeterli değil. Demin de söyledim mevcut kalabalığı bizi çok fazla etkiliyor. Ben hep şunu düşünüyorum, bir sınıfta yani 41 kişilik bir sınıfta ya da 20'nin üstünde bir sınıfta iki öğretmen bulunmalı bence. Sınıf içinde de sınıf dışında da desteği yetersiz buluyorum.''* diyerek özel eğitimde sistematik bir izleme ve değerlendirme olması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Öğretmene ve özel gereksinimli öğrenciye destek hizmetlerin yetersiz olduğunu, çoğu kez zaman ayırdıkları için diğer öğrenci velilerinden baskı gördüklerini ifade eden öğretmenler ise bu konuda idare ve PDR servisinin desteğini de çok az düzeyde olduğunu belirtmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö4, Ö6).

3.3.3. Etkili Bir BEP Hazırlanması ve Ara Değerlendirmeler

Öğretmenlerin en sık yaşadıkları zorlukların başında öğrenciye dönük etkili bir BEP hazırlama ve BEP'in etkililiğini öğrencinin başarısını ilerlemesini değerlendirme ve kayıt etme olduğu görülmüştür. Özellikle BEP hazırladığını dile getiren öğretmenler BEP'in doğru bir biçimde hazırlayıp hazırlamadıkları noktasında özel

eğitim alanı uzmanlarından geri bildirim ihtiyacı duyduklarını ve performansın ilerlemeye dönük ne şekilde izlenip değerlendireceği ile ilgili ara değerlendirmelerde yöntem teknik bilgilerinin yetersiz olduğunu dile getirmişlerdir (Ö2, Ö3, Ö4, Ö6).

Ö6, bu konuda *''Şöyle ki en büyük güçlük ben doğru bir şey yapıyor muyum, amacıma ulaşıyor muyum? Ben bu çocuğa bu kanaldan mı ulaşayım? BEP hazırladığımda nasıl izleyip, nasıl değerlendirme yapacağım? En büyük sıkıntıyı bunda yaşıyorum. Bir şeyleri yapıyorum ama bu doğru bir yöntem mi onunla ilgili, onu bilmiyorum.''* diyerek ölçme değerlendirme ve etkili BEP hazırlama konularında eğitim gereksinimi olduğuna dikkat çekmiştir.

Çalışmanın dördüncü araştırma sorusu özel gereksinimleri olan öğrencilerinin eğitsel değerlendirme süreçlerine ilişkin öğretmenlerin mesleki yeterlikleri ve destek gereksinimleri hakkındaki görüşleri nedir? şeklinde olup bu ana temada yer alan bulgular, Ölçme değerlendirme alanı ile ilgili mesleki yeterlikler bölümünde betimlenmiştir.

3.4. Ölçme Değerlendirme Alanı ile İlgili Mesleki Yeterlikler

Öğretmenlerin tümü ölçme değerlendirmeye yönelik mesleki bilgi ve becerilerinin uygulamalı eğitimlerle desteklenmesi, geliştirilmesi gerektiğini belirtmişler, bu konuda özel gereksinimli çocuklarla çalışırken zorlandıklarını dile getirmişlerdir. Özellikle (Ö1, Ö2, Ö3, Ö6) öğretimde uyarlama yapabilmeleri için değerlendirme bilgisinin önemine vurgu yapmış, çocuğun ne kadar ilerlediğinin değerlendirilmesinde sınıf içi veri toplama tekniklerini çok etkili kullanamadıklarını belirtmişlerdir.

Ö1, *''Sınıf içinde çocukların hepsi farklı öğreniyor, hepsine ulaşmam için ayrıca bir yöntem teknik... yani mesela bazen çok ilginç çocuklar oluyor. Bir öğrencim bazen kendi kendine hayal kurardı. Hayal dünyası çok genişti. Oyunlar kurardı, bir derste tavuk olduğunu düşünüyordu bir derste daha farklı şeyler olduğunu düşünüyordu. Ben onu oyununa katılıyorum, Çocuğu nasıl derse katacağımızı bir şekilde yapabiliyoruz ama onu nasıl değerlendireceğimi tam yapamıyorum''*, **Ö3** ise ders planı hazırlama ve öğretimi uygulama sürecinde mesleki bilgilerini daha rahat kullandıklarını benzer şekilde değerlendirmede eksikliği olduğunu belirtmiştir. *''Dediğim gibi en basitten başlamak lazım zaten bu çocuklarla. Bu genel olarak diğer çocuklarda da böyledir. Basitten zora, yakından uzağa gibi başlamak lazım. O kuralı uyguluyoruz faydasını da görüyoruz. Yöntem olarak onlara anlatma, klasik ders yöntemleriyle mümkün değil. Öyküleştirme yapıyorum, görsel materyal kullanıyorum ama çocuğun ne tür bir yöntemle değerlendireceğimi nasıl not vereceğimi çoğu zaman bilemiyorum."*

3.4.1.Özel Eğitim Alanı ile İlgili Temel Bilgi Gereksinimi

Katılımcıların tümü özel eğitim alanına yönelik mesleki bilgi ve becerilerinin eksik olduğunu (Ö2, Ö3, Ö5,Ö6), öğretimsel düzenleme, materyal kullanımı, sınıf yönetimi, aile katılımının artırılması ve etkili BEP süreci, yasal haklar ve diğer konularda uygulamalı eğitimlere ihtiyaç duyduklarını dile getirmişlerdir (Ö1, Ö2, Ö4, Ö5).

Öğretmenlerden yalnızca Ö5'in özel eğitim, kaynaştırma ve bu alan ile ilgili bir ders aldığı görülürken, lisans mezunu öğretmenlerin Ö2, Ö3, Ö4, Ö5 arasında diğer üç öğretmenin (Ö2, Ö3 ve Ö4) özel eğitime yönelik bir ders almadıkları dikkati çekmektedir. Yüksek lisans mezunu öğretmenler Ö1 ve Ö6 ise sınıf öğretmenliği alanında lisans üstü eğitim yaptıklarını ancak özel gereksinimli çocuklarla nasıl çalışacakları, öğretimsel uyarlama yapma konusunda özellikle eğitsel

değerlendirme ve farklı öğretim yöntem tekniklerini kullanarak ders işleme konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir.

Ö1, *''Değerlendirirken önce bir konuyu işleme üzerinden gidecek olursak süreçte değerlendiriyorum. O süreçteki değerlendirmemi neyi anlayıp neyi anlamadıklarını görmek için yapıyorum. Değerlendirme şeklim soru cevap yapıyoruz, tahtada bazen çözüyoruz ondan sonra başka bir konu işlerken iki hafta önceki konuyla ilgili hemen bir şeyler soruyorum arada. Bu şekilde yapıyorum. ...Öğrencim konsantre olmadığı için, dikkatini o kadar uzun süre toplayamadığı için. O yüzden dersteki durumlarını da gözlemliyorum. Farklı yöntem teknikler konusunda eğitimler verilse bizlere de iyi olur''* ***Ö2 ise,*** *''Ben kendi yaptıklarımı da yeterli bulmuyorum. Daha farklı öğretim yöntem tekniklerini kullanarak bu çocuklar için uygulamalar yapılmalı. Özel eğitim bambaşka bir alan. Biz sınıf öğretmenliği okuduk ama özel eğitim, öğrenme güçlüğü çeken çocuklarla ya da tam tersi üstün yetenekli çocuklarla çalışma bambaşka bir alan. Bize onlarla ilgili eğitim verilebilir.'' şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.*

Öğretmenlerin çoğunun farklı yöntem teknikleri özel eğitimde nasıl kullanacakları konusundan klasik öğretim yöntemleri yerine iş başında eğitimlerin olması gerektiğini, özel eğitim öğretmenleri ile sınıf öğretmeni ve okul öncesi öğretmenlerinin birlikte çalışmalarını önerdikleri belirlenmiştir. Özellikle sınıf içi uygulamalarda kendi bildikleri şekilde bir ders işlediklerini müfredatı yetiştirme çabaladıkları ve diğer velilerin beklentileri nedeniyle zor durumda kaldıklarını dile getiren öğretmenler (Ö2, Ö3, Ö4) özel eğitimde drama, oyunlar, öyküleştirme gibi uygulamaların çocuklarda çok etkili olduğunu bunların kullanıldığı atölye çalışmalarının ailelerle öğretmenlerin birlikte katılım gösterdikleri gruplarda yapılması gerektiğini önermişlerdir.

3.4.2. Özel Eğitimde Ölçme Değerlendirmeye Dayalı Uygulamalı Hizmet İçi Eğitim Önerileri

Özel gereksinimli çocuklarla çalışırken yeterlik duygularını azaldığını belirten öğretmenler, bilgi gereksinimleri karşılanarak ve uygulamalarda kendilerine katılma fırsatı verilerek iş başında eğitimle desteklendiklerinde mesleki yeterlik duygularının ve özgüvenlerinin arttığını belirtmişlerdir.

Ö3, *''Bir öğretmen olarak, tecrübelerimden yola çıkıyorum. Bazen ulaşamadığımı hissediyorum çocuğa. Onun alması gereken bu değilmiş gibi. En büyük yaşadığım güçlük ve sıkıntı bu. Kendi yaptıklarımı da çocuktaki değişimi de sadece gözlemle belirleyebiliyorum. Ne kullanacağım rubric mi ya da başka bir form mu? Bu konuda sürekli birilerine birşey sormak durumunda kalıyorum."* **Ö4** ise *"...Her çocuğun elbette bireysel hızı önemli. Yani hani sınıfın ortalaması alınarak değil de o çocuğun kendi içinde değerlendirilmesi gerekir diye düşünüyorum, ama bu değerlendirmeyi yaparken ne kullanacağımız, nasıl o çocuk hakkında yazılı veya diğer formlarla dosyasına değerlendirme sürecini net yansıtacağımız konusunda materyallerimiz çok sınırlı''* diyerek uygulamaya dayalı uzman ve öğretmenlerin etkileşimli hizmet içi eğitimlere gereksinimleri olduğunu dile getirmekle beraber özel eğitimde değerlendirme ile ilgili uygulamaları yaparak yaşayarak öğrenmelerinin kendi uygulamalarına katkı sağlayabileceğini ve özel eğitimcilerle atölyeler tarzında eğitimlerle çalışmalarının kendi eğitim öğretim uygulamalarına geri bildirim verebileceğini, özel gereksinimli çocuklarla çalışma yeterliklerine oldukça katkı sağlayacağını belirten görüş bildirmişlerdir (Ö3, Ö4, Ö6).

Öğretim sürecindeki mesleki uygulamalarından yola çıkarak, eğitimlere duyulan gereksinime vurgu yapan **Ö3**, *''Sınıf içi performans bizim için çok önemli. dedim ya klasik, kağıt üstünde bir değerlendirme çok güvenilir bir değerlendirme olmaz. Amaç burada bu çocukları topluma kazandırmaksa, akademik başarının yanında*

önce bir kişilik kazandırma, bir davranış kazandırma peşinde gitmeliyiz. Bunun için ne kadar çok eğitime katılırsak sınıf içi öğretimin kalitesi de artıyor'' şeklinde ifade ederken **Ö4 ise;** *"Her türlü teknik yöntem seçenek sunuyorlar bize. Ya şimdi devlet okullarında biraz kısıtlı yöntem teknikler. Mesela her okulda projeksiyon aleti olmayabilir her okulda materyaller olmayabilir. Öğretmen elinden geldiğince bunu görsellerle ifade edebilir. İlkokul birinci kademede en büyük faktör konu anlatırken görselleri kullanması. Sözel değil de yaparak ve yaşayarak. Çocuğu da bu işin içine dahil ederek öğrenmesi gerekiyor. Ben bu düşünce içerisindeyim. Özellikle bu çocuklarda yazmakta ve birebir anlatılmaktan ziyade yaparak bir şeyleri daha iyi anlayabiliyorlar ve kavrayabiliyorlar. Bu nedenle öğretmenlerin eğitimleri uygulamalı olmalı, öğretmen öğrencin kendi uygulasın diye"* şeklinde görüş bildirmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin eğitsel değerlendirme süreçlerine yönelik yapılan araştırma bulgularında öğretmenlerin sınıflarında özel gereksinimli öğrencileri gözlem yoluyla değerlendirmekle beraber okulun PDR servisiyle işbirliği içinde oldukları zaman daha etkili sonuçlar elde ettiklerini belirtmişlerdir. Aileyi çoğu kez değerlendirme süreçlerine dahil etmede güçlük yaşadıklarını vurgulayan öğretmenlerin, ailelerin bilgi düzeyleri arttıkça, kabul düzeylerinin ve işbirliğinin arttığını ifade ettikleri görülmektedir. Alanyazında etkili değerlendirme ve kaynaştırma uygulamaları için okulun PDR hizmetlerinin, yönetiminin, ailelerin, öğretmenlerin işbirliği içinde çalışması gerektiğine ve ancak bu sayede başarılı sonuçlar alınabileceğine dikkat çekilmektedir (Batu, 2008; Kargın, 2007; Taylor, Richards ve Brady, 2005). Araştırma bulguları da alan yazını destekler nitelikte olup okul personeliyle işbirliği içinde olunduğunda daha etkili sonuçlar alındığını ancak ailelerle işbirliği sağlanmadığında ise değerlendirme sürecinde olumlu sonuçlar alamadıkları ve değerlendirme sürecinin uzadığı

görülmektedir.

Araştırmanın diğer bir sonucu ise öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin tanılanması ve değerlendirilmesi sürecinde aileyle daha sık görüşmelerine karşın, PDR servisiyle daha az RAM personeliyle ile neredeyse hiç görüşmediklerini ifade etmeleridir. Ayrıca öğretmenler RAM personelinin özel gereksinimli öğrencilerinin tanılanma aşamasında daha ayrıntılı raporlarla öğretmeni bilgilendirmelerini ve sınıf içinde ne tür çalışmalarla desteklenmesi konusunda önerilerde bulunmaları gerektiği konusunda isteklerini ifade ettikleri görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bu bulguda öğretmenlerin değerlendirme zincirinde bulunan tüm personelle işbirliği içinde olmalarının ve bu sayede öğrenciyle ilgili yapacakları öğretimsel düzenlemeler hakkında bilgi sahibi olmalarının önemine değinildiği görülmektedir. Alan yazında yapılan çalışmalarda öğrencilerin eğitsel olarak değerlendirilmelerinde ve kaynaştırma uygulamalarında sınıf öğretmenlerine büyük görevler düşmesine karşın sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin eğitimlerini nasıl planlayacakları, kimlerle nasıl işbirliği sağlayacakları konusunda bilgi gereksinimleri olduğu görülmektedir (Hettleman, 2004). RAM'lardan gelen raporların neyi ifade ettiği ve çocuklara bundan sonraki süreçte nasıl bir planlamanın yapılması gerektiği konusunda sınıf öğretmenleri pek çok sorunla karşılaşmaktadır.

Öğretmenlerin öğretim süreciyle ilgili olarak araştırma bulgularına bakıldığında performans belirleme, BEP hazırlamada izleme ve değerlendirmede pek çok sorunla karşılaştığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin BEP ile ilgili görüşlerini içeren pek çok çalışma (Russel, Hoffmann ve Higgins, 2009; Fetter ve Steketee, 2008; Gartland, 2007; Sopko, 2003) olmakla beraber bu çalışmaların çoğunda araştırma bulgularıyla paralel olarak sınıf öğretmenlerinin BEP'in pek çok aşamasında güçlük yaşadığına değinildiği görülmektir (Çuhadar, 2006; Güven ve Gürsel, 2010). Araştırma sonuçlarından sınıf öğretmenlerinin sınıflarında

bulunan özel gereksinimli öğrenciler için sağlanması gereken eğitim hizmetlerinin pek çok boyutunda yetersiz kaldıkları görülmektedir. Sınıf öğretmeninin rolünün eğitim hizmetlerinde merkezde olduğu düşünüldüğünde bu durumun özel gereksinimli öğrenciler açısından büyük bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler için BEP hazırlamanın ilk basamağı öğrencinin performansının belirlenmesidir. Öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencisinin en üst düzeyde eğitim hizmetlerinden yararlanmasını sağlamak için ilk önce eğitsel performansını belirlemeleri gerekir. Daha sonra bu performansa dayalı olarak BEP hazırlayıp uygulama, yapılan uygulamaları ve programı değerlendirme gibi basamaklara geçilebilmektedir. Görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencisi için hazırlayacağı ve daha sonra uygulayacağı BEP'lerinde başarılı olabilmesi tüm basamaklar birbirine bağlıdır. Dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin BEP ile ilgili tüm süreçleri gözlemlemesi, değerlendirmesi ve uygulaması için bu konuda bilgi sahibi olup tüm süreci büyük bir titizlikle takip etmesi gerekir.

Araştırma bulguları öğretmenlerin BEP hazırlama, izleme ve değerlendirmede yaşadıkları sorunların dışında ayrıca sınıflarında bulunan özel gereksinimli öğrencileri için destek hizmetlerin sunumu ve bu hizmetlerindeki değerlendirmelerin yetersiz olduğunu vurgulamakla beraber bu hizmetlerin aileye, öğretmene ve öğrenciye verilmesi konusunda önemine değindilkeri görülmektedir. Kaynaştırmanın tanımında da belirtildiği gibi destek eğitim hizmetlerinin çocuğa, aileye ve de öğretmene sağlanması özel eğitim uygulamalarının temel yapısında yer almaktadır (Cook ve Friend, 2010; Halvorsen ve Neary, 2009). Destek hizmetler konusunda ayrıca öğretmenler işbirlikçi bir yaklaşımla özel eğitim öğretmeniyle birlikte eğitimi planlama ve sunma konusunda hemfikir oldukları görülmektedir. Bu sayede özel gereksinimli öğrencinin eğitiminde her aşamada özel eğitim öğretmeniyle karşılıklı paylaşımlarda bulunabileceklerdir. Alanyazında sınıf öğretmenleriyle özel eğitim

öğretmenlerinin işbirliğine dayalı olarak öğretim etkinliklerinin düzenlenmesinin önemine değinildiği görülmektedir (Kayhan, 2016; Kargın, 2004; Gürgür, 2005). Bu konuda yapılan çalışmalarda; sınıf öğretmenlerinin sınıflarında yer alan özel gereksinimli öğrencileri için öğretim etkinlerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi gibi her alanda özel eğitim öğretmenleri tarafından desteklenmesi gerektiği ve mümkünse bu desteğin aynı sınıf içinde birlikte çalışarak yapılmasının etkili olacağı belirtilmektedir (Gürgür, 2005; Kayhan, 2016). Kırcaali- İftar (1998) ise destek hizmetlerin sunulmasında özel eğitim öğretmeni ve sınıf öğretmenlerinin sürekli paylaşımlarda bulunması gerektiğine ve işbirliği içinde olmalarına dikkat çektiği görülmektedir. Öğretmenlerin işbirliği içinde olmadığı durumlarda öğrenciler için sunulan eğitim hizmetlerinde farklılıklar olması kaçınılmaz olacaktır. Bu durum ise özel gereksinimli öğrencilerin öğretim etkinliklerinde başarılı olmasını engelleyecektir.

Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu ise sınıf öğretmenlerinin özel eğitim alanına yönelik mesleki bilgi ve becerilerinin yetersiz olması olup bu konuda öğretmenler uygulamalı eğitimlerin ve hizmet içi eğitimlerin önemine dikkat çektikleri görülmektedir. Alanyazında sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında yeterlilikleri ile ilgili yapılan çalışmalarda öğretmenlerin pek çok konuda bilgi eksikliğinin olduğu görülmektedir (Temel, 2000; Yıkmış, 2006; Ferguson ve Ralph, 1996). Yapılan çalışmalarda ayrıca sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri için en etkili öğretim etkinlerinin ne olduğunu, nasıl program hazırlaması ve hazırlanan programı sınıf ortamlarında nasıl uygulaması gerektiği konusunda bilgi ve uygulama eksikliğinin varlığından bahsedilmektedir (İzci, 2005). Tüm bu bilgilerden yola çıkarak sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili hizmetçi ve uygulamalı eğitimler almaları sayesinde özel gereksinimli öğrencilerle yapacağı eğitim hizmetlerinde daha başarılı olacakları söylenebilir. Öğretmenlerin bu konuda bilgi ve deneyim kazanımları sayesinde olumsuz tutumları değişecek ve başarıları artacaktır (Orel, Zerey ve Töret, 2004).

Sonuç olarak özel gereksinimli öğrencilerin eğitsel değerlendirme süreçlerinin, gelişimleri açısından bir bütün olarak ele alınmasının bir zorunluluktur. Sınıf öğretmenleri özellikle özel gereksinimli öğrencilerin RAM'dan gelen raporlarından sonra ne yapacakları konusunda kaygılarının yüksek olduğunu belirttikleri görülmektedir. Kaynaştırma uygulamamalarının nasıl planlanacağı, değerlendirmenin nasıl ve ne zaman olması gerektiği ya da destek hizmetlerden nasıl yararlanacakları konusunda pek çok soruyla yüz yüze kaldıkları görülmektedir. Araştırma bulguları öğretmenlerin BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde diğer ekiple işbirliği içinde olmadığını çoğu zaman öğrenciyle baş başa kaldığını göstermektedir. Sadece okulun PDR hizmetlerinden biraz destek aldıklarını ve bu desteğinde çocuğun gelişimi için çok önemli bir adım olduğu belirtilmektedir. Bu durum bize yasalarda kaynaştırmanın nasıl yapılacağı açık olarak belirtilmesine karşın genel eğitim okullarında halen çocukların BEP hazırlanma süreçlerinde, değerlendirme aşamalarında, destek hizmetlerin uygulanmasında pek çok problemlerin olduğunu göstermektedir. Bu problemlerin başında sınıf öğretmeninin özel eğitim öğretmeni ve diğer ekip üyeleriyle işbirliği içinde çalışmaması gelmektedir. Kaynaştırma uygulamalarına göre nasıl dersi planlayacaklarını, çocukları nasıl ve ne zaman değerlendirecekleri konusunda öğretmenlerin bilgilerinin olmadığı görülmekle birlikte özel eğitim öğretmeni gibi bu konuda destek alacakları bir personelin olmadığı görülmektedir.

Bu bulgular ışığında ilerde yapılacak araştırmalara ve günümüz uygulamalarına yönelik olarak şu öneriler geliştirilebilir: a) kaynaştırma uygulamalarında eğitsel değerlendirme hakkında sınıf öğretmenlerine, alan uzmanlarıyla birlikte uygulamaların yer alacağı hizmet içi eğitimlerin yaygınlaştırılması b) destek eğitim hizmetlerinde işbirlikçi yaklaşımın benimsenerek eğitim ve değerlendirmenin tüm aşamalarında özel eğitim öğretmeni ve sınıf öğretmeninin birlikte planlama, öğretimi uygulama ve değerlendirmeye yönelik çalışma ortamlarının oluşturulması, c) öğretmenlerin özel alan yeterlikleri ve etkili öğretim becerilerinin desteklenmesi konularında ilgili kurum ve kişilerce yasal düzenlemelerde gözden geçirme ve iyileştirme çalışmalarının yapılması.

KAYNAKÇA

Avcıoğlu, H. (2009). Bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP). H. Avcıoğlu (Ed.), *İlköğretimde özel eğitim* içinde (s. 64-144). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Avcıoğlu, H. (2011). "Zihin Engelliler Sınıf Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) Hazırlamaya İlişkin Görüşleri." Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 12 (1): 39-53.

Batu, S. (2008). Kaynaştırma desteği sağlama. Eripek, S. Özel Eğitim (Ed.). s. 21-41. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Bogdan, C. R. & Biklen, S. K. (2007). *Qualitative reseach for education*. Boston: MA: Allyn ve Bacon, Inc.

Bozkurt, F. (2009). *Zihinsel Yetersiz Tanısı Alan Çocukların Tanılama Süreçlerinin betimlenmesi.* Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Cavkaytar, A. (2000). "Zihin Engellilerin Eğitim Amaçları." Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10 (1): 115-121.

Creswell, J. (2005). *Educational research, planning, conducting and evaluating quantitative and qualtitative research*. New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.

Conoley, J.C. & Conoley, C.W. (2010). "Why Does Collaboration Work? Linking Positive Psychology and Collaboration." Journal of Educational and Psychological Consultation, 20: 75-82.

Cook, L. & Friend, M. (2010). "The State of The Art of Collaboration on Behalf of Students With Disabilities." Journal of Educational and Psychological Consultation, 20, 1-8.

Çuhadar, Y. (2006). *İlköğretim 1-5 Sınıflarda Kaynaştırma Eğitimine Tabi Olan Öğrenciler İçin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Hazırlanması, Uygulanması, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi İle İlgili Olarak Sınıf Öğretmenleri ve Yöneticilerin Görüşlerinin Belirlenmesi.* Yayınlanmamış

yüksek lisans tezi, Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Ergenekon, Y. (2007). *Nitel araştırmalarda görüşme*. Ankara Üniversitesi Eğitim Semineri Sunumu, Ankara.

Ferguson, D.L. & Ralph, G.R. (1996). "The Changing Role of Special Educators: A Development Waiting for A Change." Contemporary Education, 68(1): 49- 51.

Fetter, A. & Steketee, A.M. (2008). *Health-fitness boosting ınclusion for students with disabilities*. District Administration. Sep., 63-65.

Friend, M. & Cook, L. (2003). Int*eraction: Collaboration skills for school profesyonals (*4st ed.). New York: Allyn and Bacon.

Gartland, D. (2007). The Documentation Disconnect for Students with Learning Disabilities: Improving Access to Postsecondary Disability Services. A Report from the National Joint Committee on Learning Disabilities. Jully, 265-274.

Gürgür, H. (2005). *Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı ilköğretim Sınıfında işbirliği ile Öğretim Yaklaşımının İncelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Güven, D. ve Gürsel, O. (2010). *İlköğretim Kaynaştırma Uygulamalarına Katılan Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri.* 20. Ulusal Özel Eğitim Kongresi'nde Sunulmuş Bildiri, Gaziantep.

Güzel-Özmen, E. R. (2012). Sınıfta ölçümleme ve değerlendirme uygulamaları. Özmen, E. R. (Ed.). *Zihinsel engellilerde öğretmenlik uygulaması: Öğrencilikten öğretmenliğe geçiş süreci* (sf.84-126). Ankara: Pegem Akademi.

Halvorsen, A.T. & Neary, T. (2009). Building inclusive schools: Tools and strategies for success. Needham Hieghts: Allyn and Bacon.

Hettleman, K. R. (2004). "The Road to Nowhere The Illusion and Broken Promises of Special Education in the Baltimore City and Other Public School Systems." The Abell Report. 17 (4): 1-6.

İzci, E (2005). "Sınıf Öğretmen Adaylarının "Özel Eğitim" Konusundaki Yeterlilikleri." Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 14: 106-114.

Karaaslan, Ö. ve Karaaslan, D. (2016). "Otizmli Çocukların Tıbbi Tanılama Sürecinde Yeralan Uzman Doktorların Tanılamaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi." Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 18: 271-293.

Kargın, T. (2004). "Kaynaştırma: Tanımı, Gelişimi ve İlkeleri." Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5 (2): 1-13.

Kargın, T. (2007). "Eğitsel Değerlendirme ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlama Süreci." Özel Eğitim Dergisi. 8 (1:, 1-17.

Kayhan, N. (2016). *Birlikte Öğretim Yaklaşımlarından Bir Öğretim Yapan Bir Gözlemci Modelinin Kaynaştırma Ortamlarındaki Sınıf Öğretmenlerinin Etkili Öğretim Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Kırcaali- İftar, G. (1998). Özel Eğitim. S. Eripek (Ed.), *Kaynaştırma ve Özel Eğitim Hizmetleri.* Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 17-26.(http://www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/1267/unite02.pdf)

Kırcaali-İftar, G. ve Batu, S. (2007). *Kaynaştırma*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Kirk, A. S., Gallagher, J.J., Anastasiow, J.N. & Coleman, R.M.(2006). *Educating exceptional children.* (12th ed). Boston: Houghton Mifflin.

Mastropieri, M. A. & Scruggs, E. T. (2004). *The inclusive classroom: Strategies for effective instruction.* Ohio: Merril Publishing Company.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2006). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği. http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2006/05/2006 0531-2.htm

Mercer, C. D. & Mercer, A. R. (2005). *Teaching students with learning problems.* (7th ed.). New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.

Miles, M.B. & Huberman. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2.baskı). Thousand Oaks. CA: Sage.

Murawski, W. W. & Swanson, H. L. (2001). A meta analysis of co-teaching research: Where are the data? Remedial and Special Education, 22(5), 258-267.

Orel, A., Zerey, Z. ve Töret, G. (2004). "Sınıf Öğretmen Adaylarının Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi." Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5 (1): 23-33.

Öztürk, C. Ç. & Eratay, E. (2010). "Eğİtim Uygulama Okuluna Devam Eden Zihin Engelli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hakkında Görüşlerinin Belirlenmesi." Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi, *10*(2): 146-159.

Parkay, F. W. (2006). *Curriculum and instruction for becoming a teacher.* Boston: Pearson and Allyn & Bacon.

Russell, M., Hoffmann, T. & Higgins, J. (2009). "A Universally Designed Test Delivery System." Teaching Exceptional Children. Nov.-Dec., 7-12.

Sopko, K.M. (2003). The IEP: A Synthesis of Current Literature Since 1997. (Report No. EC 309 593). National Association of State Directors of Special Education, Alexandria, V.A. Washington D.C. (Eric Document Reproduction Service No. ED 476 559).

Taylor, L. R. (1997). *Assessment of exceptioanl students: Educatioanl and psychological procedures*. (4th ed.).Boston: Allyn and Bacon.

Taylor, R. L., Richards, S. B., & Brady, M. P. (2005). *Mental re- tardation: Historical perspectives, current practices, and future directions*. Boston: Allyn & Bacon.

Temel, F. Z. (2000). "Okul Öncesi Eğitimcilerinin Engellilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri." Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18: 148-155.

Turnbull, A., Turnbull, R. & Wehmeyer, M. L. (2007) . *Exceptional lives: Special Education in today's schools*. New Jersey: Prentice Hall.

Walther-Thomas, C. S. (1997). "Co-teaching experiences: The benefits and problems that teachers and principals report over time." Journal of Learning Disabilities, 30: 395-408.

Yıkmış, N. (2006). *İl Milli Eğitim Yöneticilerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüş ve Önerileri.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı, Bolu.

Yıldırım, A.ve Şimşek. H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri,* (7.Baskı). Seçkin Yayınevi. Ankara.

Yıldırım , A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri,* (8.Baskı). Seçkin Yayınevi. Ankara.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Students with special needs in inclusion, means involve students with special to inclusion with their peers by using specific prepared an individual teaching programmes according their individual needs. Educational evaluation process begin with observation of classroom teachers and continue with reporting. After that, educational performance determinate and developmental evaluation follow this process. Educational evaluation is very significant for achievement of students with special needs and effective inclusion. For this reason, this research included classroom teachers' attitudes and opinions toward educational evaluation, screening, diagnosing, advising, preparing IEP, recording and teaching arrangement of different types of disabilities.

Method

3. and 4. inclusion classes primary school 6 teachers which are official linked to Minister of Education have been involved to research. Participates have been chosen by few factors, such as; teachers who involved an inclusion, minimum 5 years job experiences, bachelor degree of classroom teacher, minimum 1 student with special needs involve in classroom and minimum 1 year working at current school. Illustration methods have been used to reach chosen

participants. In this qualitative research, semi-structured interview has been used and participant basic datas obtained by their own expression. Data collection has been analysed for findings.

Findings (Results)

Participant teachers' reviews towards educational evaluations, diagnosis and preparing effective IEP, teaching process in class, applying current performances and measurment and evaluation, legislations about screening practices of children with special needs: five main themes have been decribed "attitudes towards observing effective educational evaluation process, diagnosis, first attitudes towards evaluation process, attitudes towards teaching application process, professional competence for measurment and evaluation, legislations about educational evaluation". Second and fourth main themes twice, other themes three times and total 13 sub themes have been obtained. Research findings have been pointed few troubles that classroom teachers have, such as; classroom teachers do not do screening practice to children with special needs after educational evaluation, they need supports for diagnosis and evaluation from support services and they have troubles regaring lack of their professional competence.

Conculusion and Discussion

Process of educational evaluation is inevitable to reach the success with collaboration of family and teachers. Findings of study have been shown, teachers evaluate child with special needs by observing in the classroom and also, evaluation may be more effective during collaboration between teacher and psychological counselling and guidence staff. Teachers mentioned that families may not accept to continue the evaluation with Guidance and Research Center, however, families with better educational status could accept this rather than other families. The literature review pointed out psychological counselling and guidence service, family, administration and teacher should work collaborated for effective evaluation and inclusion. Study findings have supported literature review and results have been shown that to reach successful evaluation and inclusion collaboration is neccessary. Otherwise, if families refuse to collabrate, success results have been decreased.

Educational evaluation process of children with special needs should discuss entire issue for children's development. Begining of the screening level, observing practice must be occur at the every single level and datas must the shared with teacher and family. Classroom teachers may be more anxious if they feel alone after reading a report from counsiling and research center. Classroom teachers could face many troublems and questions, such as; how do

they plan inclusion, how do they evaluate child with special needs and what time should be the best for evaluation or how do they benefit from support services. Research findings have been shown that teachers do not collabrate other collegues during preparing individual education program, application and evaluation process and practice with one to one with children who needs special education. Teachers mentioned that they only request a support from psycological counseling and guidance service and this support have very significant role in children's development. This kind of situations have been reminded legislations about inclusion, however, this could show there are still many problems about preparing IEP, evaluation process and support services. Lack of collabration between classroom teachers, special education teachers and support services could become begining of these problems. There is not any special education teachers for collabration with classroom teacher to know how to plan lecture for inclusion, how and when do teachers evaluate children. According to study results, suggestion is more support should be given to classroom teachers to collabration with Counseling and Research Centers, family and psycological counseling and guidance at the school for success assessments, educational evaluations, related legislations andpreparing IEP.

EK 1. ÖĞRETMEN GÖRÜŞME SORULARI

Değerli meslektaşım, aşağıdaki soruları kişisel görüş ve önerilerinize göre yanıtlamanız beklenmektedir.

S-1) İlkokul döneminde en sık rastladığınız özel gereksinim alanı nedir? Bu gereksinimlere sahip olan öğrencileriniz (ÖGÖ) için var olan performans deyince aklınıza ne geliyor?

S-2) ÖGÖ için RAM'dan gelen değerlendirme sonuçları hakkındaki görüşleriniz nedir?

s-3) ÖGÖ'in BEP'lerini planlarken nelere dikkat ettiğiniz anlatır mısınız? Etkili bir BEP (Bireyselleştirilmiş eğitim planı), nasıl hazırlanmalıdır? Bunun için ne gibi çalışmalar gerekir?

S-4) ÖGÖ için sunulacak destek hizmetleri sizce nasıl olmalı?

S-5) ÖGÖ'lerin müfredattan ne düzeyde yaralandıklarını belirlemek için ne tür çalışmalar yapıyorsunuz? (yöntem-teknikler)? Bu konuda kimlerden destek görüyorsunuz? (Meslektaş, çocuğun ailesi veya diğer uzmanlar ....)

S-6) ÖGÖ'lerin değerlendirmesine yönelik yaptığımız uygulamalarda yaşadığımız güçlükler neler? Bu güçlüklerle baş etmek için ne tür bir yol izliyorsunuz?

S-7) ÖGÖ'lerin güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerinin belirlenmesinde nasıl bir süreç izliyorsunuz? Bu değerlendirme sonuçları, bireyin akademik ve sosyal gelişimi üzerinde ne tür bir etki oluşturmaktadır?

S-8) ÖGÖ'lerin bir sonraki eğitim kademesine geçişi, toplumsal yaşama katılımı açısından değerlendirmeyle ilgili yasal düzenlemeler hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

S-9) Sınıfında özel gereksinimli bir öğrencisi olan bir öğretmen sizce hangi sorulara yanıt vermelidir? Bu konuda meslektaşlarınıza önerileriniz nelerdir?